

Відгук

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук Мех Юлії
Володимирівни на дисертацію на дисертацію здобувачки Куманської-
Нор Оксани Павлівни на тему: «Адміністративні послуги у сфері
державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в Україні в
умовах децентралізації», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07. – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Дисертація Куманської-Нор Оксани Павлівни присвячена актуальній проблемі адміністративного права – питанню адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в Україні в умовах децентралізації.

Варто зазначити, що дієва система адміністративного управління публічної адміністрації є одним з основних чинників становлення, розвитку та конкурентоспроможності України. Ця система має особливе значення на сучасному етапі державотворення в Україні, що характеризується активним процесом децентралізації – переданням значного обсягу публічно-сервісних процесів органам місцевого самоврядування з метою забезпечення, в тому числі, найбільш якісних та доступних адміністративних послуг для фізичних та юридичних осіб. Особливостями означеної децентралізації є підтримка, зокрема фінансово-матеріальна, та супровід цих процесів міжнародними партнерами України, які розширюють можливості органів публічної влади на місцях перейняти цінний зарубіжний досвід та адаптувати його до реалій сьогодення нашої держави.

Вищезазначене зумовлює необхідність аналізу адміністративно-правових аспектів реформи децентралізації, що відбувається в Україні сьогодні, зокрема щодо надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Ознайомлення зі змістом тексту дисертації дає підстави стверджувати, що мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження були визначені правильно, що дозволило логічно та послідовно викласти результати дослідження, сформулювати науково важливі, актуальні та аргументовані висновки. Досягнутий позитивний результат також обумовлений оптимальним вибором методології дослідження.

Доречною є думка дисертанта про те, що доцільно було б прийняти базовий нормативний акт (наприклад, Закон України «Про адміністративну процедуру»), який містив би як загальні норми, так і детальні процедури усіх дій органів державної влади та місцевого самоврядування при прийнятті ними рішень, що стосуються прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, різноманітністю опрацьованої здобувачем джерельної бази з обраної проблематики наукового дослідження.

Науково-теоретичною базою даного дисертаційного дослідження є відповідні наукові праці вчених в галузі адміністративного права, адміністративного процесу, муніципального права, міжнародного права, теорії держави і права, конституційного права й інших галузей юридичної науки з питань адміністративно-правового регулювання проектів економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.

Можна погодитися із думкою дисертанта про те, що необхідно поширити положення ч. 2 ст. 6 Закону України «Про адміністративні послуги» щодо обов'язків суб'єктів надання адміністративних послуг (з приводу належного інформування, організації комунікації між сторонами

тощо) і на ЦНАП-и.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших в Україні комплексних досліджень правовідносин у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, їх якості, способів захисту та контролю їх учасників у процесі децентралізації влади. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, зокрема:

вперше:

- визначено, що окремим важливим аспектом модернізації процедури надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно є електронізація. Доведено, що пріоритетними сферами цифрової трансформації є процедура державної реєстрації речових прав на нерухоме майно (що передбачає модернізацію Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, процесів управління ним, взаємодії між суб'єктами, мінімізація рейдерства і шахрайства, зменшення випадків корупції тощо), а також процеси децентралізації, метою яких є удосконалення доступу осіб до адміністративних послуг з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, зокрема через удосконалення та цифрову трансформацію центрів надання адміністративних послуг й управлінських процесів у них, створення платформ для надання адміністративних послуг онлайн із застосуванням сучасних цифрових технологій тощо;

- запропоновано, щоб вдосконалення процедури надання адміністративних послуг з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно відбувалось як система взаємопов'язаних комплексних заходів за такими напрямками: 1) вдосконалення та цифрова трансформація власне процедури державної реєстрації речових прав на нерухоме майно через покращення роботи Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП), процесів управління ним, забезпечення взаємодії та обміну даними між ДРРП та іншими реєстрами, належний контроль за суб'єктами, які мають доступ до ДРРП, запровадження заходів щодо мінімізації рейдерства та

шахрайства із ДРРП, мінімізація корупційних ризиків (Мін'юст та Мінцифри); 2) подальший розвиток та вдосконалення електронних сервісів щодо можливості громадянами та суб'єктами підприємництва отримання адміністративних послуг онлайн, розширення єдиної цифрової платформи для отримання адміністративних послуг та консультацій щодо процедури їх отримання, можливість контролю ініціаторами звернення за процесом прийняття рішення органом публічної влади щодо їх прав та обов'язків (Мінцифри); 3) завершення процесу децентралізації надання адміністративних послуг – створення повноцінної мережі ЦНАП-ів, налагодження їх роботи, створення доступних умов для надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно (органи публічної влади на місцях); 4) прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» з метою чіткої регламентації дій органів публічної влади щодо процедури надання адміністративної послуги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, усунення прогалів у законодавстві (Верховна Рада України);

- запропоновано змінити структуру територіальних управлінь Міністерства юстиції України, зокрема, ліквідувати Управління державної реєстрації, як такі що за своїм функціональним призначенням не відображають потреби суспільства в контексті децентралізації повноважень у сфері державної реєстрації речових прав та утворити на їх місці Управління контролю у сфері державної реєстрації;

- запропоновано розширити коло суб'єктів здійснення контролю у сфері державної реєстрації речових прав, передавши частину контрольних функцій від Міністерства юстиції України на місця, а саме новоутвореним структурним підрозділам територіальних управлінь юстиції, -Управлінню контролю у сфері державної реєстрації.

- запропоновано наділити Управління контролю у сфері державної реєстрації функціями розгляду скарг у сфері державної реєстрації на рішення, включно із рішенням про державну реєстрацію прав, а також

уповноважити проводити камеральні перевірки та моніторинг реєстраційних дій;

- запропоновано змінити нормативний підхід до кваліфікаційних вимог щодо осіб, які претендуватимуть на зайняття посад у новоутворених Управліннях контролю, а саме обов'язковий досвід роботи на посадах державного реєстратора у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно не менше трьох років. Вказане, на думку автора, забезпечить фаховий підхід у сфері здійснення контролю за процесами реєстраційних дій та підвищить гарантії безпеки власності в Україні;

удосконалено:

- визначення поняття адміністративної послуги з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно як сервісного адміністративного акту (дії) спеціально уповноваженого органу публічної влади, що вчиняється за зверненням фізичної чи юридичної особи з метою забезпечення та реалізації прав і законних інтересів щодо нерухомого майна, має правостановлюючий (реєстраційний) та правозахисний (правоохоронний) характер;

- підходи до розуміння змісту та переліку характерних ознак адміністративної послуги, яка: 1) є результатом публічно-сервісної діяльності; 2) надається з ініціативи фізичної чи юридичної особи; 3) спрямована на реалізацію чи захист (охорону) права особи чи її законного інтересу або виконання обов'язку; 4) надається органами державної влади чи місцевого самоврядування або іншими органами в порядку делегування повноважень на підставі закону; 5) є правозастосовною діяльністю, що передбачає як процес, так і результат; 6) результатом якої є адміністративний акт чи вчинення дії, що має юридичні наслідки, які мають індивідуалізований характер – стосуються прав чи законних інтересів конкретних фізичних чи юридичних осіб, як правило – ініціаторів звернення.

- наукові підходи до оцінювання процесу адміністративного оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єктів державної реєстрації в процесі надання адміністративної послуги;

- розуміння адміністративного контролю щодо адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. Обґрунтовано, що під останнім слід розуміти публічно-владну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування щодо з'ясування відповідності якісних та кількісних показників процесу та результату надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, закладених у правових нормах, що регулюють вказані правовідносини, до реальних показників здійснення діяльності у зазначеній сфері правовідносин, а також вжиття заходів по відновленню належних якісних та кількісних показників процесу та результату державної реєстрації речових прав на нерухоме майно;

- обґрунтування доцільності перегляду суб'єктного складу здійснення контролю у сфері державної реєстрації зумовленого розширенням суб'єктів надання адміністративних послуг у процесі децентралізації повноважень.

дістали подальшого розвитку:

- пропозиції щодо удосконалення процесів надання адміністративної послуги суб'єктами місцевого самоврядування в нових умовах децентралізації системи публічної влади;

- методологія підвищення ефективності контролю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно з залученням окрім адміністративного та внутрішньоінституційного контролю, громадського контролю.

- пропозиції доповнення визначених законодавством стадій адміністративної процедури надання послуги з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно наступними стадіями: подання заяви ініціатором; оскарження рішення суб'єкта реєстрації прав; виконання рішення суб'єкта реєстрації прав.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема

висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

- науково-дослідній діяльності для подальшої розробки питань захисту прав і свобод осіб у процесі державної реєстрації речових прав на нерухоме майно через надання якісних адміністративних послуг у цій сфері;

- правотворчості для удосконалення чинних та розробки нових нормативно-правових актів щодо адміністративно-правового регулювання процесу та процедури надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно;

- правозастосовній діяльності для удосконалення практичної діяльності суб'єктів публічної влади, які мають повноваження щодо надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Проте, дисертаційне дослідження не позбавлено окремих недоліків та дискусійних положень, які потребують додаткового обґрунтування, зокрема:

1. Слід відзначити, що у науковій літературі немає узгодженого підходу щодо розуміння процедури надання адміністративної послуги й відповідних стадій цього процесу. Відсутній й єдиний підхід щодо визначення обов'язкових та факультативних стадій надання адміністративної послуги з державної реєстрації речового права на нерухоме майно. Саме тому, варто було більше акцентувати увагу саме на стадіях такого провадження, розкривши їх сутність та зміст.

2. Державна реєстрація правочинів, нерухомості чи прав на неї є обов'язковою процедурою та правовстановлюючим фактом. Її значимість проявляється у тому, що саме з моментом державної реєстрації пов'язується момент виникнення прав та обов'язків сторін правочину, що підлягає державній реєстрації, або права власника на новостворену нерухомість, або визнання речі нерухомістю. В той же час, хотілося б почути думку дослідниці щодо механізму виконання основних функції держави (в першу чергу таких як регулятивна та охоронна) під час здійснення державної

реєстрації. На наш погляд, виконання цих функції не можна зводити винятково до таких, що властиві державній реєстрації як процедурі, тобто виду адміністративного провадження або ж до юридичного факту.

3. На наш погляд, спірним є твердження вченої, що у науковій літературі незаслужено мало присвячено питанню ролі Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України у питаннях регламентації надання адміністративних послуг. Крім того, недостатньо уваги приділено визначенню сучасного стану впровадження та функціонування механізму надання адміністративних послуг в електронній формі на державному рівні, а також виокремлення основних проблем запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері надання адміністративних послуг.

В той же час, вищенаведені зауваження і побажання стосуються складних і дискусійних питань, котрі не впливають на загальну високу позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і не перешкоджають визнати його завершеною науковою працею.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, достатньо відображені в опублікованих 4 наукових статтях, з яких 1 опубліковано у наукових фахових виданнях України, 3 - у іноземних наукових виданнях. Положення та висновки дисертаційного дослідження є новими та науково обґрунтованими, носять творчий й самостійний характер.

Автореферат дисертації Куманської-Нор Оксани Павлівни відображає зміст дисертації, її основні теоретичні та практичні положення, містить практичні рекомендації і пропозиції з проблематики дисертаційного дослідження.

Отже, на основі вищенаведеного, вважаю, що дисертаційна робота Куманської-Нор Оксани Павлівни на тему: «Адміністративні послуги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в Україні в умовах децентралізації», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право, є самостійною завершеною працею, в

якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання і мають вагоме значення для подальшого розвитку науки адміністративного права.

Дисертація відповідає вимогам, що передбачені пунктами 9 та 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, щодо дисертацій, які подаються на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, а її автор – Куманська-Нор Оксана Павлівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Мех Юлія Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
ім. Ярослава Мудрого